

LETO XXII. Stev. 180
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 1. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BOJBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z »BORBO«

TROJNI RAZGOVORI ZAHODNIH ZUNANJIH MINISTROV O SUEŠKEM VPRAŠANJU

ODLOČILNA FAZA

Dullesova posvetovanja v Foreign Officeu — Popoldne so zunanji ministri nadaljevali razgovore, o katerih bo izdan skupen komunike

London, 1. avg. S prihodom ameriškega zunanjega ministra Dullesa v London so prišli po mnenju tukajšnjih političnih krogov razgovori treh zahodnih držav o Sueškem vprašanju v odločilno fazo. Razgovori med Dullesom, Pineaujem in Selwynom Lloydom so se začeli danes popoldne.

Po prihodu na londonsko letališče Dulles ni hotel odgovorjati na vprašanja novinarjev, izrazil pa je upanje, da bodo razgovori konstruktivni. V London je prišel na osebno zahtevo predsednika Eisenhowerja, ki se je po zadržanju londonskih diplomatskih krogov odločil za to, da na vztrajno prizadevanje Londona in Pariza ter po neposrednih stikih z ministrskima predsednikoma Edenom in Molleto.

Na zahtevo ameriškega zunanjega ministra Dullesa so dočela spremeniti program dela konference. Za danes dopoldne napovedano sejo so preložili na popoldne. Popoldne se je Dulles razgovarjal z Murphyjem, ki je vodil ameriško delegacijo na londonski konferenci. Na razgovore je povabil tudi ameriškega poslanika v Parizu Dillona.

Nato se je Dulles v Foreign Officeu posvetoval z britanskim

zunanjim ministrom Selwynom Lloydom. Na triurnem sestanku so Dullesa obvestili o britanskem stališču do sueškega problema. Lloyd pa se je seznanil z ameriškim glediščem. Kasneje so bili zunanji ministri Dulles, Pi-

neau in Selwyn Lloyd skupaj s svojimi svetovalci gostje na kosilu pri ministrskem predsedniku Edenu.

Premier Eden se je davi sestel z desetimi ministri svoje vlade, katerih resori so neposredno zainteresirani na razvoju sueškega problema.

Popoldne so trije zunanji ministri nadaljevali razgovore. Komunike o sadovih le-teh bodo objavili nocoj ali jutri.

Trenja med gledišči

Londonski časniki pišejo, da potek posvetovanj jasno kaže na različna gledišča zahodnih dežel

Londonski tisk je poln poročil in komentarjev v zvezi z vprašanjem Sueza. Ko časniki komentirajo dosedanj potek posvetovanj v Londonu, jasno izražajo mnenje, da so nastala trenja med angleškimi in francoskimi gledišči na eni ter ameriškimi na drugi strani. Sodeč po informacijah iz dobro obveščenih diplomatskih krogov je doslej na razgovorih prodrlo mnenje, da bi

bilo treba sklicati mednarodno konferenco dežel, najbolj zainteresiranih na prometu po Sueškem prekopu. Cilj konference bi bil »mobilizirati mednarodno mnenje« za internacionalizacijo Sueškega prekopa, ki »ne more ostati v rokah ene same države«.

»Yorkshire Post« trdi, da je ameriško stališče o tem predlogu zelo rezervirano in oprežno, kakor sploh o vsem problemu, kajti internacionalizacija Sueza bi utegnila biti precedens za zahteve po internacionalizaciji Panamskega prekopa. Trenja so nastala tudi o tem, ali naj bi Sovjetsko zvezo povabili na takšno mednarodno konferenco, ki bi jo po napovedanih načrtih sklicali v dveh tednih v Londonu. Govore tudi o deklaraciji, s katero naj bi opozorili predsednika Naserja na »vmešavanje v svobodo plovnosti po prekopu«. ZDA kaže nasprotovanje zahtevam Francije in Velike Britanije, naj bi v deklaraciji namignili na uporabo sile, če bi Egipt ne izpolnil zahodnih zahtev.

Kritika v parlamentu

Laburistični poslanec Harold Davies je davi v parlamentu kritiziral pisanje nekaterih londonskih časnikov, ki so zahtevali izredne ukrepe kot odgovor Zahoda na sklep egiptovske vlade o nacionalizaciji Sueškega prekopa. Davies je poudaril tudi veliko odgovornost Spodnjega doma v iskanju mirolnega izhoda iz položaja v zvezi s sueškim vprašanjem. Te pripombe so bile izražene v okviru vprašanja o razvoju sueškega problema, predstavnik vlade pa sprčo jutrišnje debate o istem vprašanju nanje ni odgovoril. V tej zvezi so narodni poslanci zahtevali, naj vlada poroča o tistih spremembah v egiptovskem gospodarstvu, ki so povzročile preklic ponudbe o finaniranju izgradnje asuanskega jezusa.

Ni potrebe za intervencijo

ker bo Sueški prekop izpolnjeval svojo vlogo v mednarodni plovi — menijo indijski opazovalci

New Delhi, 1. avg. (Tanjug). V tukajšnjih političnih krogih se zmeraj živahno komentirajo položaj v zvezi s Suezom, toda na uradni strani še niso določili svojega gledišča. Po splošnem mnenju pa je treba računati s tem, da bo Sueški prekop tudi v prihodnje izpolnjeval svojo vlogo v mednarodni plovi in da bodo pristojne oblasti storile vse, kar je v njihovih močeh, da se ne bi spremenil v neposredno ogrožanje miru.

Kar se tiče pobude za sklicanje sestanka dežel na čelu Colomboa, tukajšnji krogi menijo, da bi potrebovali za njegovo sklicanje precej časa. Na drugi strani pa bi morali tudi upoštevati, da sestanek ne bi dobil značaja kon-

ference, če bi ga narekemale samo ozke gospodarske koristi. V Indiji imajo tudi pomisleke glede ideje o sestanku vseh dežel, katerih ladje plovejo po Sueškem prekopu. Tukajšnji politični krogi izražajo mnenje, da bi utegnili biti takšna konferenca podobna združevanju dežel s skupnimi koristmi proti koristim ene dežele.

Pristojni opazovalci menijo, da glede Indije ni potrebe po kakršni koli nezaželeni intervenciji in da je za zdaj glavno vprašanje, da se olajša doseči dogovor, ki bi omogočal nemoteno funkcioniranje prekopa kot mednarodne pomorske poti brez kršitve egiptovskih suverenih pravic.

Sudan na strani Egipta

Nacionalizacija družbe Sueškega prekopa je bila le ena izmed pravic suverene države

Kartum, 1. avg. (AFP). Ker je družba Sueškega prekopa podrejena zakonom republike Egipta, je Egipt z nacionalizacijo te družbe uporabil eno izmed svojih pravic suverene države. Na takšno stališče se je postavila sudanska vlada glede nacionalizacije Sueškega prekopa, ki ga je objavilo zunanje ministrstvo. Po kazal pomirljivost s tem, da je sklenil izplačati delničarjem in drugim lastnikom delnic odškodnino. Razen tega je Egipt obveščal svet, da bo plovnost po Sueškem prekopu tudi v prihodnje prosta. Zato sudanska vlada upa, da bodo naše z nacionalizacijo Sueškega prekopa v sporazumu z Egiptom ob upoštevanju njegove suverenosti in zaščite svetovnega mira pred sleherno nevarnostjo.

teri so obravnavali nacionalizacijo družbe Sueškega prekopa. Po sestanku je bilo objavljeno uradno poročilo, ki pravi, da so bili udeleženci seznanjeni s položajem v zvezi s Suezom in političnimi vprašanji, ki se nanašajo na prosto plovnost po prekopu.

Japonsko mnenje

Tokio, 1. avg. (AFP). Predstavnik japonskega zunanjega ministrstva je izjavil, da smatra Japonska za zaželeno, da nevtravno proučuje razvoj položaja glede Sueškega prekopa. Ker objavlja egiptovska vlada svobodno plovnost po njem, je pripomnil predstavnik zunanjega ministrstva, Japonska ne predvideva nobenega konkretnega ukrepa v zvezi z nacionalizacijo sueške družbe.

Kitajska podpora Kairu

Peking, 1. avg. (Nova Kitajska). Tienčinski časnik »Da Gun Bao« izraža danes v uvodniku popolno podporo nacionalizaciji Sueškega prekopa, ki jo je sklenila egiptovska vlada. Časnik poudarja, da je Kitajska v tem vprašanju na strani Egipta in da v celoti podpira to akcijo egiptovske vlade, usmerjeno na čuvanje narodne neodvisnosti in suverenosti. Na koncu časnik pravi, da vik in krík, ki je nastal v zvezi s Suezom v Veliki Britaniji in Franciji, nikogar ne bo zastrašil. Tienčinski časnik poudarja, da uživa Egipt za to svojo akcijo podporo arabskih dežel in ljudstva vsega sveta.

Sestanek Mednarodne zbornice za plovo

London, 1. avg. (Reuter). Mednarodna zbornica za plovo 16 dežel se je sestala danes na konferenci v Londonu. Konferenca je posvečena položaju, ki je nastal v zvezi z egiptovskim sklepom o nacionalizaciji družbe Sueškega prekopa. Po sestanku bo haje objavljeno poročilo o sklepih zbornice.

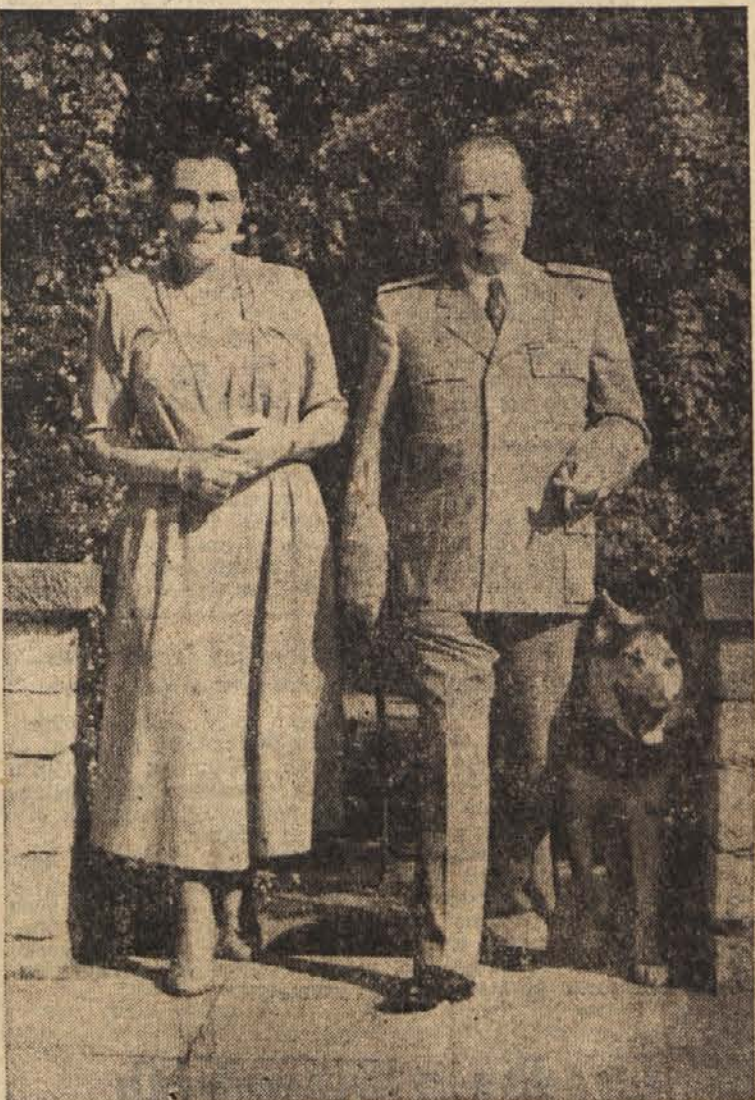
Generalni svet angleških pomorskih družb se je sinoči posvetoval z družbami, katerih ladje plovejo po Sueškem prekopu, da bi tranzitne takse tudi v prihodnje plačevali bivši družbi Sueškega prekopa.

Začasna kontrola v ZDA nad egiptovsko imovino

Washington, 1. avg. (AP). Ameriška državna blagajna je izdala odlok o začasni kontroli nad imovino, ki jo imata v ZDA egiptovska vlada in družba Sueškega prekopa. Po tem odloku, ki ne pomeni blokiranja egiptovske vlade in bivše sueške družbe, opravljajo samo z dovoljenjem državne blagajne ZDA. Odlok bo veljal, dokler »ne bo pojasnjen sedanj položaj in dokler ne bo ugotovljeno, čigavi so ti skladi«.

Kefauver se umika v prid Stevensona

Washington, 1. avg. (AP). Demokratski senator Estes Kefauver se je danes umaknil kot kandidat demokratske stranke za predsednika ZDA in pozval svoje »vračila« naj v celoti podpro prvaka demokratske stranke Adlaia Stevensona.

Predsednik Tito s soprogo se sprehaja na vrtu svojega doma

POZDRAVNE BESEDE PREDSEDNIKA TITA PREBIVALCEM KORČULE:

Vse naše delo je povezano z ljudstvom

»Zato želimo imeti vašo podporo pri našem delu, ker delamo vse, da bi bilo naše ljudstvo srečno,« je rekel predsednik Tito prebivalcem Vele luke

Korčula, 1. avg. (Tanjug). Med svojim bivanjem na Korčuli se je predsednik Tito s prebivalci vseh krajev, ki jih je obiskal, prišerno razgovarjal. Hkrati je v svojih pozdravih prebivalstvu izrazil hvalečnost Korčulanom za velike in nesebične žrtve med NOB in za njihove napore v socialistični izgradnji.

V vasi Smokvici je predsednik Tito med drugim poudaril, da je imel med svojim kratkim oddihom na Krfu priložnost izmenjati z grškimi državljanji gledišča o vprašanjih, ki zanimajo obe deželi in o posameznih mednarodnih problemih.

V pozdravu, ki ga je naslovil na prebivalstvo velike korčulanske vasi Blato, je predsednik Tito med drugim rekel, da so žrtve našega ljudstva prinesle tisto, kar je najbolj bistveno v naši ljudski skupnosti, neporušno enotnost, ki se zrcali tudi v popolni enotnosti misli, v podpori, ki jo naši narodi dajejo vodstvu svoje dežele, v notranji in zunanji politiki, v težnji, da

bi na svetu ohranili mir in upostavili široko sodelovanje med narodi.

Predsednik Tito je pri tem poudaril, da je vse naše prizadevanje posvečeno miru, vzdrževanju sodelovanja z vsemi narodi in deželami, ki to hočejo na enakopravni podlagi. Na tej podlagi je prišlo tudi do nedavnega potovanja predsednika Tita in njegovih sodelavcev v ZSSR, kjer so jih sprejeli z velikanskim navdušenjem in izrazili spoštovanja. Predsednik republike je zatem sporočil pozdrave sovjetskega ljudstva in poudaril, da se Jugoslavija še nadalje dosledno ravna po načelih svoje politike neodvisnosti, ena-

kopravnosti velikih in majhnih držav, nevmešavanja v notranje zadeve in izgradnje socializma po lastni poti, da bi tako ustvarili boljše življenje našim narodom in ohranili mir.

Po krajšem razgovoru s predstavniki prebivalstva Vele luke je predsednik Tito pozdravil zbrano ljudstvo z okna sedeža občine. Tovariš Tito je med drugim poudaril, da vodstvo nove Jugoslavije nikdar ni pozabilo na težnje in misli ljudstva, niti v notranji niti v zunanji politiki, ki jo je uveljavljalo. Zato je bilo tudi deležno podpore ljudstva in zato so doseženi uspehi v resnici veliki. To velja zlasti za zunanjo politiko, prav tako pa tudi za notranji razvoj dežele, čeprav je bil ta pogojen z gmotnimi možnostmi, ki smo jih leta in leta usvajali tako rekoč iz nič, v glavnem z golimi rokami naših delovnih ljudi.

»Vse, kar zdaj delamo,« je rekel na koncu predsednik Tito, »v naši deželi ali zunaj nje, je tesno povezano z vami, z našim ljudstvom. Mi ne storimo ničesar, kar bi ne bilo vam v prid, našemu ljudstvu. Zato želimo imeti vašo podporo pri našem delu, ker delamo vse, da bi bilo naše ljudstvo srečno.«

»Vima« o Titovem obisku na Krfu

Atene, 1. vag. (Agencija Ate-ne). Časnik »Vima« piše v uvodniku, posvečenem nedavnemu obisku predsednika Tita na Krfu da sta Grčija in Jugoslavija sklenili ohraniti nedotaknjeno svoje prijateljstvo, da bi bil ohranjen mir na Balkanu in na svetu. »Stiki med Grčijo in Jugoslavijo,« piše časnik, »so ohranili značaj tesnega prijateljstva brez kakršne druge usmeritve in nove obveznosti. Grčija in Jugoslavija ostata prijateljici in zaveznici.«

Časnik opozarja, da je prišlo do obiska na povabilo, ki ga je grška kraljevska dvojica poslala predsedniku Titu med svojim bivanjem v Jugoslaviji, in piše, da obisk predsednika in njegove soproge na Krfu ni bil političnega značaja, da pa je po drugi strani razumljivo, da je prišlo do izmenjave gledišč tako o mednarodnem položaju, kakor o vprašanjih, ki zadevajo stike med Grčijo in Jugoslavijo.

VREMENSKA NAPOVED

Na četrtek, 2. avgusta:
Menjačobe oblačno vreme, jutranja temperatura med 14 in 18, najvišja dnevna temperatura do 24, na Primorskem do 28 stopinj C.

STANJE VREMENA

Oreben visokega zračnega pritiska nad Srednjo Evropo še nadalje slabi pod vplivom frontalnih motenj, ki se vedno na meji med toplim in hladnim zrakom, ki povzroča nestalno oblačnost.

Nikola Karev je prezidilski upor. Tudi po poroti je prav tako uporno kot prej, med uporom nadaljeval svojo revolucionarno delo polnopravna vlada starih zaslužnih vojakov. Sledeč direktivam Kaveva, ljudstvo ni obupalo, marveč je skričalo puške in drugo orožje v tajnih skrivalnicah. Tudi takrat so se odločili, da ne čakajo na ugodnejši tutek za svojo osvoboditev, ampak so se odločili, da se sami osvobodijo. Nikola Karev, predsednik kršneke republike, je padel dve leta po Ilindenskem uporu, 27. aprila 1905. leta v krvavi boju s srbsko vojsko pri Kratovelu. Tudi je zelo mlad, v 28. letu življenja. Za seboj je pustil veliko delo, ki ga uvršča med najzrelejšee in najmočnejše osebnosti makedonske zgodovine.

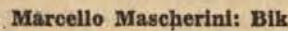
A black and white photograph of a small, dark, textured object, possibly a fossil or a small animal, resting on a light-colored, textured surface. The object has a somewhat rounded, irregular shape with a darker, more defined head-like area at the top. The background is a light, mottled grey with a fine, grainy texture. The overall image has a high-contrast, somewhat grainy quality, typical of older scientific photography.

1

lerije, kateremu stoji ob strani
reški spomeniški konservator dr. Fran
Šijanec, zares spoštovati. Pomisliti mo-
ramo namreč, da je bilo treba na Reki
začeti prav pri tleh, saj je to živno
pomorsko in trgovsko mesto brez sta-
rega lastnega likovnega izročila. Zasluga
teh idealistov je zato tem večja. L. A.

*Nove kniige
in revije
Prejeli smo:*

NOVA OBZORJA, ST. 6-7. Najnovija dvojna stjevitka mariborske revije prinaša pismi Jožeta Smita, Branka Rudolfa, Franceta Oniča, Marika Znidaršič, Dušana Jelencova in drugih. Janko Glazer je napisal spominski članek o Franu Ellerju, pesniku nadalje nadalje ruske, stjevitka prinaša nove drame Svetovlje in konec Hoffmanove drame Svetovlja velike smote, prozo Leopolda S. hodočasn. Rudolfa Kresala, Marijana Kolarja in Milke Kovič, vrsto esejov in člankov ter kritičnih ocen Hermina Grana, Branka Rudolfa, Franca Zadavca in drugih. Janko Messner prinaša poeziji mladega avstrijskega pesnika Michaela Gutenbrunja, v. pa je prispeval nekaj prevodov iz orisentalne lirike. V prevodu Alojza Gradnika so objavljeni 6 Shakespearovih sonetov

sko društvo »Branko Krstić«
večkrat izvajalo njegov Requiem.
Vrhunec pa je Mozartovo leto dosegel
z gostovanjem skupine prvakov nem-
ških in avstrijskih oper pod dirigir-
stvom podstvom Petra Maga.

Najpomembnejša proslava pa vsekakor bila stoletnica rojstva sv. vana Mokranjca. Vsa letošnja glasba na sezona je bila v znamenju te proslave. Njen pomen niso podpreli

samo izvazebno njegovih 15 razreda preko Radia Beograd, temveć da su posvetili celotni program zbora glazbene akademije i stevlinih drugih amaterskih i profesionalnih zborova njegovim delom in u glavno proslavi pod pokroviteljstvom predsednika Republike. Veliko važnosti je odziv i rokega občinstva, javnosti sploh, i to je v tej proslavi sodelovala ne le publika, ampak tudi mladi, ki so se sploh v tete in zavoljo obujanja spominjajo marveč zato, ker sprejema življenjsko delo Stevana Mokranjca tudi zdaj kot večno živi del naše glasbene dediščine. Velicastno sliko je nudilo so delovanje 10 zborov iz raznih krajev Jugoslavije na proslavi. S ljubenzljo so peli njegove najlepše rukovetne njihovo izvajanje pa je bilo tudi lep umetniški ravn. In ko je pre 6000 poslušalci na Tašmadanskem stadionu pod vedrim nehom 500 pevke iz vse države zapelo Deseto rukovetno je bil močno potrjen skladateljev ideal: ustvariti temelje resnične glazbene kulture, izenačiti našo narodno pesem z umetnino, ustvariti srbsko umetniško muziko iz duha narodnih pesmi.

LEONASIM MLADIM BRALCEM

MORSKI PES v Rakovi dragi

Rakova draga je majhen morski zaliv, ki se zajeda v skalnato obalo nekje med Splitom in Dubrovnikom, in lepo je tam. Tisina, čist zrak, kot kristal čista morska voda, na obali gozdiček borovcev, sonce, čolnček, majhna jadrnica, skratka — prelepo!

Semkaj hodijo utrjeni ljudje na počitnice, tu se sončijo, plavajo, lovijo ribe in rake in zaradi rakov se imenuje zaliv Rakova draga. Nihče pa — razen mene, seveda! — pa ne ve, kaj se je zgodilo nekega dne globoko pod vodo tega zaliva. Tudi sam ne bi vedel tega, toda nekoč sem ujel morskega konjička. To je zabavna morska živalca, v resnici podobna konjičku, ki plava pod vodo pokonci gori in doli kakor silno majhen žrebiček. Populil sem nekaj zelenih morskih alg, napolnil velik kozarec z morskovo vodo in spustil konjička vanjo. Tako sem imel morskega konjička pred sabo na mizi v svoji sobi in položil predse papir, da bi pisal. Pa mi ni nič pametnega padlo v glavo. Tedaj sem zaslišal iz kozarca droben glasček. Morski konjiček se je z repkom oprjel alge, da je miroval in govoril:

»Najbrž ne veš, kaj bi napisal, kajne tovariš pisatelj?« me vpraša konjiček.

»Res je, ljubi moj konjiček, danes mi je prazna glava,« sem mu odgovoril razveseljen, da se lahko z nekom pogovarjam v tej samotni.

»Če mi obljubiš, da me boš spustil nazaj v morje, ti bom povedal zanimivo stvar, o kateri boš lahko pisal, kajti v tem kozarcu za kumare ti bom že jutri poginil.«

Vesel sem bil njegovega predloga. Kajti vsak pisatelj, ki ima o čem pisati, bi obljubil se muo več in zato sam svečano dvignil tri prste v zrak in rekel:

»Prisegem ti, da te bom takoj, brž ko mi boš povedal tisto zanimivo zgodbo, spustil nazaj v morje.«

Konjiček je splezal prav na vrh alge, da bi ga laže slišal, pogledal me je z velikimi očesi in spregovoril:

»Tu spodaj pod vodo živimo, kakor sam veš, najrazličnejše ribe in ribice, školjke, polži, ježki, zvezdice, konjički, sipe in raki. Rakom pravijo ljudje jastogi in v zalivu živi star jastog, ki je tako velik kot pol te mize. Živi v črni skalnati luknji in s svojimi škarjami je prerezal že marsikateri ribi nit življenja.«

»O ti krvoločnež! sem vzklilnil ozorčeno.«

»Ah, to je malenkost, saj se tudi vi med sabo ravstate in kav-

sate, kaj bi tisto! No, zaradi tega se pri nas pod vodo nihče ne joka. Rak je pač tako ustvarjen, da šavsne po ribi, če jo le vidi. V tej Rakovi dragi smo živeli zelo srečno do nedavnega. Vsakdo je živel po svoje in vsakdo je hotel čimlepše živeti. Velikih rib v Dragi ni, zato je bilo drobiža vedno dovolj in raki, sipe

ter drugi ribojedci so se kar lepo redili. Nič se nismo prepirali, nič razburjali, dokler se ni na vsem lepem pojavil v dragi morski pes, ki je povzročil stransko zmesnjavo v našem kraljestvu...«

»Morski pes v dragi?« sem zakričal od strahu.

»Res, pravi morski pes, dva metra dolg in poražen za tisoč jastogov!« je dejal konjiček.

»Tudi sam sem mu za las ušel.« Roka se mi je pričela trepetati, ko sem to pisal, saj bi lahko tudi mene pograbil in konec bi bilo moje pisateljske slave. A konjiček je že nadaljeval:

»Tega nismo bili navajeni, saj morski pes ni prebivalec naših drag, razbojnik se je od neke priklatil. Na vsak način ga bomo morali pregnati iz naše dežele, drugače bo zaradi njegove požrešnosti naš rod v dragi izumrl. Le kaj storiti? Obupan sem taval spodaj pod vodo in v svojem silnem strahu nisem vedel ne kod ne kam, kajti posod sem videl senco morskoga psa. Tedaj me je nekdo krepko zgrabil za rep in me potegnil v temo. Lahko si misliš, kako mi je bilo pri srčku. Ko sem se ovedel strahu, sem videl, da me drži jastog v svojih kleščah.«

»Kaj se dereš, saj te ne bom požrl!« mi je dejal jastog. »Naglo objezdi vso drago in skliči vse prebivalce semkaj k moji

luknji! Morskoga psa moramo ugnati!«

Zaježil sem po dragi in obvestil vse, kar plava in leze na posvet. In se je zbralo pred rakovo luknjo vse ljudstvo, rak pa je v luknji čepel in spregovoril:

»Morskemu psu smrt! Vse ljudstvo naše drage se mora

dvigniti nadenj!« je grmel iz svoje luknje.

»A kdo nas bo vodil?« je zahteval morski list?«

»Vojskovodja mora biti močan,« je rekla sipe.

»To pa je naš jastog! Naj živi general jastog!« smo vsi zavpili in čutili smo se junake, da bi premagali takrat deset morskih psov ne samo enega.

In tedaj je tudi jastoga pogrelo naše navdušenje. Prilezel

je iz svoje luknje, se povzpел na skalo in ko je tako stal na skali, je bil res veličasten v svojem oklepu, s svojimi orjaškimi škarjami, s svojimi možatimi brki.

»Hura, general jastog, popelji nas nad morskoga psa!« smo zaklicali in smo se postavili v bojni red takoj za njim.

Bila nas je lepa truma. Takoj za generalom so se postavili škarjini, ribe z bodicami in ki znajo pošeno ugrizniti, nadalje morski ostrizi, ki imajo bodeče plavuti, nato vse ostrožobe ribe, kar jih je živelo v dragi, za kritje so se postavile na levo in desno krilo sipe, mi, morski konjički pa smo bili določeni za oglednike in za zvezo med posameznimi krdeli.

Zdajci je nad nami švignila dolga senca velikanske ribe in že se je pred nami pojavil morski pes. Za srce nas je stisnilo, ko smo zagledali strašnega sovražnika pred seboj in bi se razpršili na vse strani, pa smo zadržali bojno povelje generala jastoga:

»Junaki, za menoj, naprej, naprej!«

V strnjenih vrstah smo se zagnali, saj so nam bila srca polna neustrašnega junaštva, toda naša ribja pamet je pač kratka. Ko smo izvolili jastoga za generala, ni nihče pomislil na to, da pomeni raku naprej isto kakor nam nazaj. Tudi sam general ni na to pomislil. Ko je kriknil svoj bojni klic, je silovito zamahnil z repom in rep ga je pogнал nazaj med nas tako silno, da smo se razleteli na vse strani. Morski pes je planil za njim in mu odšavnil ene škarje, a k sreči je general takoj nato zlezal pod skalo, kamor ni mogel morski pes za njim. Tudi mi vsi smo se poskrili in generala jastoga je bilo tako strašansko sram, da se nikakor noče več prikazati iz luknje...«

Strašno kričanje me je potegnulo k oknu. Videl sem ribiče hiteti k zalivu in otroci, ki so se malo poprej kopali v dragi, so zdaj skakali na obali in kričali:

»Morski pes, morski pes!«

Ribiči so bili že v čolnu, veslali so sem in tja in skozi okno

sem videl, kako je eden ribičev skočil in zagnal harpuno v vodo. Čez čas so v spremstvu vlekli morskogo pošast k hiši. Bil je res okrutni morski pes in ko so ga ribiči z vrvjo dvignili, da je bingljaj na tramiču, mu je star ribič z nožem prepral trebuh. Bil je hudo sestradan, kajti v želodcu ni imel ničesar drugega ko velike jastogove škarje. Izprosil sem si od ribičev škarje zase, da jih bom imel za spomin. Tudi morski konjiček je videl iz kozarca morskoga psa in bil je neizmerno vesel.

»Zdaj pa me naglo nesi nazaj v drago!« me je prosil. »Izpolni obljubo!«

Pograbil sem kozarec in stekel k obali.

»Pozdravljen, morski konjiček, in hvala lepa za povest!« sem mu dejal, ko sem ga spustil v vodo. Potopil se je v globino in ko sem gledal za njim, je izpod skale prilezel rak z enimi samimi škarjami. Ubogi general jastog! Zdaj, ko ni bilo več morskoga psa, je prilezel iz luknje. Sicer pa ni več general, zdaj je spet mir v dragi, mirno bo speždel v svoji luknji, lovil ribice in potrpežljivo čakal, da mu bodo zrastle nove škarje. Tudi če se spet pokaže morski pes? Bo žrtvoval se druge škarje? Ze ob sami tej misli se je utrlil nazaj v luknjo.

Tone Seliškar.

Vedno dobre volje na toboganu

Zaspani letoviščar in Podrobarjeve krave

Med počitnicami v hribih

Nasproti naše kočje je pastirski star pastir Podrobar. Pri njem smo dobivali mleko. Vsako jutro je gnal krave na pašo. Dokler ni pastir opravil vsa jutranja opravila, so se krave pale ob poti pred našo kočjo.

Tudi moj brat je prišel, da preživi svoje počitnice v Frteničevi koči na Goveljku. Z veseljem je prišel gor in lepo preživel nekaj dni. Ker je moral, kadar je šel v službo, zgodaj vstati, je tu rad nekoliko poležal. Rad je spal in vsako jutro je vstal šele okoli sedmih. Zvonko, moj brat, je spal na podstrešju.

Tako je bilo tudi tisto jutro. Sladko je spal na podstrešju, ko ga je zbudil zvonček Podrobarjeve vodnice. To jutro je pri-

šla prav pod podstrešno okno in močno pozvanjala s svojim velikim zvoncec. Slišali smo Zvonko, kako je godrnjal na podstrešju čes: »Naj gre Tanja zapoditi kravo!« Tanja si tega seve ni upala, kajti Podrobar je stal pred stanom, se pogovarjal sosedom in gledal, kako se živina »mirno« pase. Zvonko pa je mislil, da mu sestra nalašč kljubuje. Besen se je napravil, pristorkljal po stopnicah in hrupno odprl vrata. Bil je jezen in to, da Podrobar mirno gleda, kako mu krava krati spanec (bilo pa je ob 7. uri jutraj) je še povečalo njegov srd. Vendar si sprico Podrobarja ni upal odgnati krave. Mrko je pozdravil: »Dobro jutro!« in pokazal Podrobarju hrbet.

Stopil je v kuhinjo, kjer ga je sprejel vesel smeh ostalih, kajti mi smo že vnaprej vedeli, kako se bo stvar iztekla.

Gorjup Marija, dijakinja Ljubljana

Nagradna slikanica »Pravljica«

Opisite našo nagradno slikanico »Pravljica« in opise pošljite »Ljudski pravici«. Najboljši bo objavljen in nagrajen.

MIHOV VLAK

Miha ima nov vlak. Včeraj je v motor nalil preveč bencina pa je strico — Maticu — povozil debelega petelina.

Stric Matic mu je »uro« navil. »E, slab plakovodnja,« je rekel. Zvečer pa je v ponvi stric debelega petelina spekel.

Pavel Kocič, gimnazija, Stična

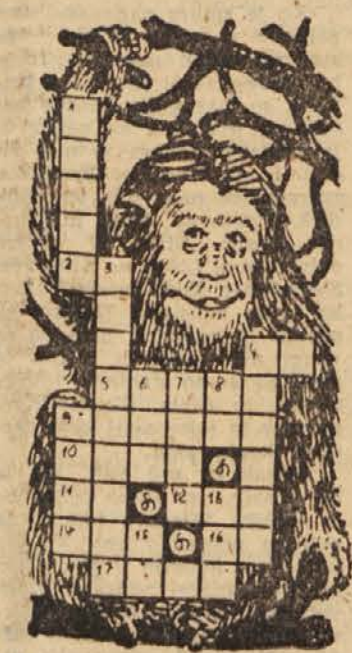
Vam je znano, da...

netopir prespi vso zimo obešen z glavo navzdol? meri največji cvet na svetu nič manj kot poldrugi meter v premeru?

Križanka »Opica«

Vodoravno: 4. začetni črki imena in priimka koroškega pesnika, 5. ni majhen, 9. nasprotno od stati, 10. ravno tak, 11. nikal na oblika pomožnega glagola, 12. predplačilo, 14. del voza, 16. pamet, 17. možko ime.

Navpično: 1. predstavlja jo slika, 3. naša republika, 4. oblika glagola skidati, 6. žensko ime, 7. del besede lekar, 8. samoglasnik in soglasnik, 9. suha trava, 13. vrsta alkoholne pijače, 15. del ledu.

Uganke

Naj ne uživa ga mladina, da bo srečna domovina! Spomenik je starih dni drugi, ki trdnó stoji že stoletja na pečini, se ozira po dolini. Če pa združimo oba tesno, trdnó kar se da, zopet prvega bo dalo kar iz tega bo nastalo.

(Vino, grad, vinograd)

V zeljo so zagreblili me ko pomlad je sončna cvela; pastirčka mi je pela ko so pokopali me.

Jaz pa vzklik sem iz zemlje, rastel krepko sem, veselo, toplo sonce me je grelo, negovali me ljudje.

Ko pa zvane steblo mi, zopet bodo me izkopali, se sinov mi radovali, ki jih polno v zemlji spi.

(Krompir)

Prvi slovenski otroški film »Kekec«

Naš domači jugoslovanski film

Pred vojno smo gledali v stari Jugoslaviji le tuje uvožene filme. Zato ni čudno, da se je že tedaj pojavljalo stremiljenje osnovati svojo lastno domačo filmsko industrijo. Ta želja pa se je naravno osvooboditvi leta 1945. Sprva je bilo težko. Domačih strokovnjakov nismo imeli in mladi ljudje, ki jih je navdušila kamera, so se morali začeti šele učiti. Toda z vztrajnostjo in pridnostjo smo kmalu premagali začetne težave. Vrasla so številna domača filmska podjetja, ki so od leta 1945 izdelala 48 celovečernih filmov, 450 dokumentarnih filmov, 500 filmskih tehnikov, ki jih redno zamenjujemo z 20 državami, po-

leg tega pa so posnela še 130 poučnih filmov za naše šole in za našo vas. Posebno razveseljivo je, da si je naš mladi domači film utrl pot celo na tuja tržišča, kjer vlada celo huda konkurenca. Naše filme izvažamo v mnoge dežele skoraj po vsem svetu; nekateri naši filmi so bili v tujini celo nagrajeni, kar je še posebno vzpodbudno.

Domači film stane okoli 35 do 100 milijonov dinarjev in je delo izključno naših ljudi: režiserjev, igralcev, scenaristov, glasbenikov ter drugih sodelavcev, kar pomeni, da tudi v tej tako pomembni panogi korakamo vstric z drugimi večjimi narodi.

A. V.

● S POTI ODPRAVE
● KI JE RAZISKOVALA
● SOTESKO RAKITNICE

MATIČAR in LETALO

Cepprav smo ostali v drugem taborišču na Ravnem polju polna dva dneva in stikali po okolici, nismo doživeli nič posebnega, če izvenem še nekaj srečanj s prebivalci Gornjega Lukomira. Ti, od zunanjega sveta skoraj popolnoma odrezani ljudje so nam vedno znova zbujali začudenje, ki je bilo tem večje, čim bolj smo jih spoznavali.

Njihova srbohrvaščina vsebuje toliko turcizmov in nekaj drugih specifičnih besed, da sem bolj uganil, kakor razumel, kaj so nam pripovedovali. Najuglednejši med njimi je matičar, človek, ki zapisuje rojstva in menda opravlja tudi ženitovniške ceremonije, pobira davek itd. Tega matičarja pa prav tiste dni ni bilo v vasi in tako kljub prizadevnosti nismo zvedeli podrobnosti, ki bi nas zanimala.

Pač pa smo opazili, da uporabljajo prebivalci Gornjega Lukomira le prav malo reči, katerih ne izdelujejo sami. To so predvsem velike drvarske sekire, vrvi, kose, noži in sol. Vse drugo je delo njihovih rok. Njihovi vozovi za seno so narejeni izključno iz lesa, niti kočska železa ne najdeš na njih.

Sicer pa nakosijo mnogo premalo sena za svojo številno drobnico in govedo. Zlasti pozimi jim pogine veliko živine, ker nimajo dovolj krme, ki je povrh še slabe kakovosti. Krave so majhne rasti in neverjetno mršave: največ 800 litrov mleka dajo na leto. Student veterine, član odprave, je menil, da bi z

gnojenjem številnih pašnikov in z drugimi potrebnimi ukrepi ne bilo težko spremeniti ta planinski svet v bogato živinorejsko pokrajino, če bi le imela Bje-lašnica komunikacije in bi tako ne bila skoraj popolnoma ločena od doline.

Sotiri v taborišču

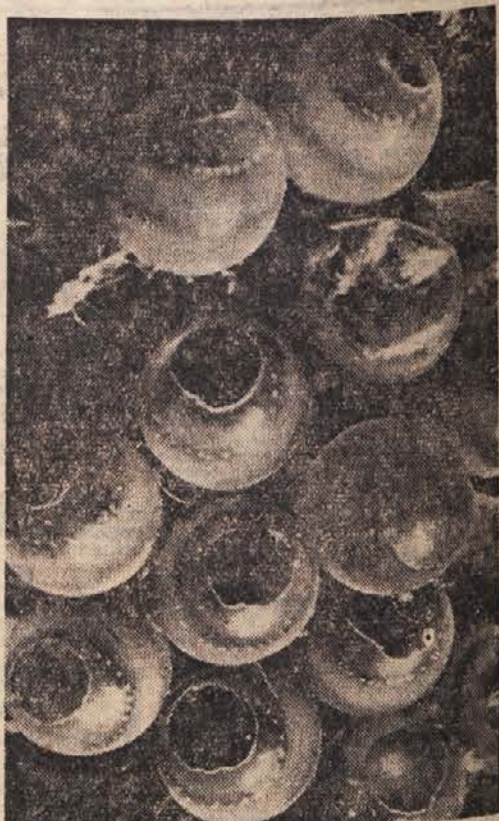
Jedilnik domačinov je reven. Mleko, mlečni izdelki, ovčje meso, presni ovčeni kruh, čebula in sol. Zdi se, da je njihova prehrana kljub temu zdrava in kalorično dovolj bogata, saj nismo opazili nedohranjenosti, pa tudi nobenega debeluharja. Moški so visoki in krepki, ženske lepo razvite. Od vseh boleznih se najbolj bojijo zobobola, med drugimi nadlogami pa so najnepriljubnejši volkovi in medvedje, ki pospravijo precej drobnice in se pozimi lotijo tudi človeka. Do-

mačini pravijo, da terja vsako zimo nekaj človeških življenj tudi soteska Rakitnice: po strmih pobočjih so speljane drobne stezice in gorje tistemu, ki ga na njih zaloti plaz. Odnese ga sedem sto metrov globoko in pokoplje v Rakitnici.

Zima je na Bjelašnici dolga in ostra. Letos junija, kakih deset dni pred našim prihodom, je zapadlo v teh krajih nekaj decimetrov snega, ki je presenetil pastirje na planinah. Nekega starejšega pastirja, ki je prignal svoj trop ovac iz več dni hoda oddaljene Hercegovine, je ujel snežni metež na planoti skoraj dve uri daleč od koč. Zmrznil je in domačini so ga našli šele nekaj dni kasneje. Tako rekoč sredi poletja...

Zadnji dan našega taborjenja na kamnitem Ravnem polju je priletelo letalo in krožilo nad pokrajino. Iskalo je nas, da bi odvrlo zalogo kruha, ki nam ga je zmanjkovalo. Dasi smo mahali, kričali in skakali ko ponoreli, pilot ni opazil taborišča. Ne da bi odvrlo kruh, se je letalo obrnilo proti Sarajevu. Dogodek je pomenil zmanjšanje obroka kruha, toda pripomogel je, da smo izvedeli o domačinih spet nekaj zanimivega: Ti ljudje, ki niso imeli prave predstave o avtomobilu, železnici in o večnadstropnih hišah, so dobro poznali letalo. Komaj so se zmenili zanj. Kasneje so nam povedali, da letijo letala že vrsto let nad njihovim vasi.

Marko Jakše

To ni zbirka okroglih posod, ki jih je izdelala človeška roka, marveč so steničja jajčeca, seveda precej povečana. Spodaj so zelena, zgoraj rdeča in okrašena z vrsto zlatih pike

Vzletanje po novem

Neki ameriški fizik predlaga nov način vzletanja letal. Pri vzletu bi bilo letalo ob strani privezano k zemlji z dolgo in močno nylonsko vrvo, tako da bi letelo v krogu. Lahko letalo — nekaj poskusov so že napravili — se dvigne po četrtini kroga, na po-

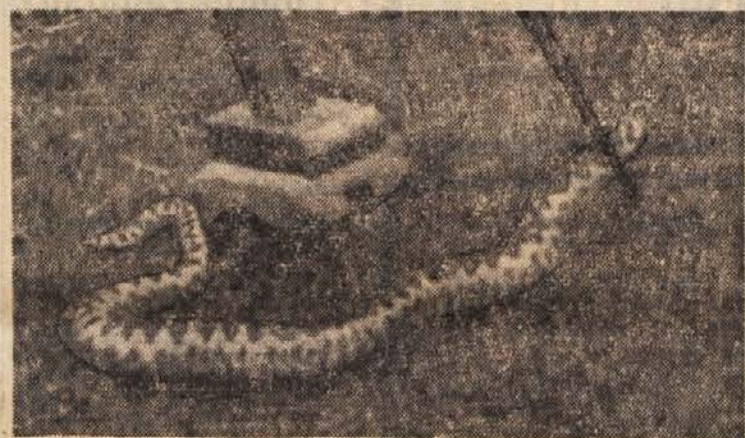
lovici kroga pa je že v višini 30 metrov. Potem se vrvi odklopi, letalo pa se dalje normalno giblje. Tudi za pristajanje ima ta fizik podobno metodo. Pilot bi vrgel iz letala vrvi, ki bi se kot nekakšno sidro pritrdila na zemljo, letalo pa bi potem v krogu pristajalo.

Avto iz tretjega nadstropja

V tretjem nadstropju neke čikaške garaže se je voznik po nerodnosti zaletel z avtom v stranski zid, ga prebil, padel na tla ter enega mimoidečega ubil, tri pa ranil. Avto je bil precej poškodovan, vozniku pa se ni nič zgodilo.

Big Ben za mrežo

V Londonu že dlje časa pripravljajo veliko uro na skupščinskem stolpu. Ugotovili so, da globi in drugi ptici ovirajo natančno delovanje mehanizma, zato bodo slovit uro obdali z bakreno mrežo.

Ujeti gad

ROJSTVA, POROKE in filmi

Nekaj statističnih podatkov o naši deželi in ljudeh

Statistični podatki so na videz suhoparni, vendar pa so zelo zanimivi in pomembni ne samo za strokovnjake, marveč tudi za vse navadne ljudi, saj nam posredujejo predstav o stanju in razvoju posameznih dejavnosti v naši deželi. Teh nekaj števil, ki jih posredujemo bralcem, smo vzeli iz publikacije, ki jo že dlje časa izdaja vsake tri leta Zvezni zavod za statistiko.

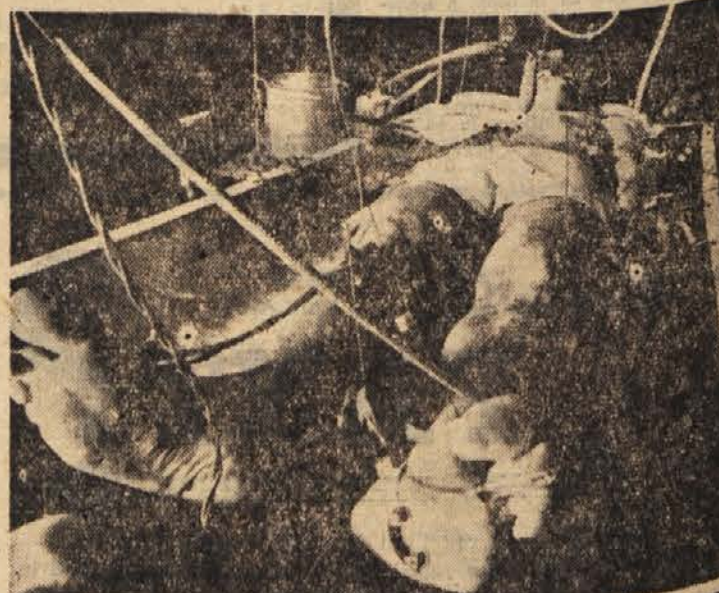
Zadnjega junija je bilo v naši deželi 17.853.000 prebivalcev in je torej število državljanov naraslo v minulemu letu dni za 296.000 mladih ljudi. Sklenjenih je bilo 171.547 novih zakonskih zvez, razvez pa je bilo v istem času 16.053, od tega 8209 zakonov, ki so trajali pet ali več let.

Iz leta v leto narašča število železniških potnikov. Medtem ko je potovalo leta 1939 skozi naša večja prometna vozlišča 58 milijonov 316.000 potnikov, se je število v letu 1953 zvišalo na 163 milijonov 877.000 potnikov, ki so skupno prepotovali 7.450.000 kilometrov.

V šolskem letu 1953/54 je bilo vpisanih na naših fakultetah, visokih šolah in umetnostnih akademijah 57.937 študentov, od tega rednih 50.102. V naslednjem šolskem letu je to število naraslo na 70.385, od tega 57.320 rednih slušateljev. Na prvem mestu so filozofske fakultete s 13.520 študenti, nato tehniške z 12.941, medicinske z 8563, ekonomske s 7384, pravne s 7563 slušatelji itd.

Na rudarskih oddelkih tehniških fakultet je bilo 636 študentov, od tega 41 deklet, in sicer v prvem letniku ena sama. Lani je diplomiralo na vseh jugoslovanskih visokih šolah 7972 slušateljev. Za primerjavo: v šolskem letu 1938/39 je znašalo to število 2745.

V letu 1953 je bilo v naši državi 1388 kinematografov s skupno 446.712 sedeži. V letu dni je naraslo število kinematografov za 59. Skupno je bilo lani 389 tisoč 114 filmskih predstav. Gledalcev je bilo 96.997.000, ogledali pa so si 357.344-krat tuje in 31.770-krat domače filme. Naše

ČLOVEK mraz in ZNANOST

V zvezi s čedalje bolj pogostimi odpravami na Antarktiko so začeli v medicinskih laboratorijih zelo natančno preučevati vpliv mraza na človeško telo, njegovo zdržljivost in drugo. Na večji sliki vidite razne naprave za merjenje pritiska, delovanje krvnih teles, seveda pa tudi naprave, ki skrbijo za popolno varnost »poskusne živalice«. Boleden izraz na licu človeka na manjši sliki pa kaže, da ljudje pač ne preneajo brez bolečin velikega mraza, kot je na primer v napravi na omenjeni sliki

Na televiziji sta se pokazala pred dnevi zaskrbljena mati in oče Weinberger iz Westburyja pri New Yorku, ki so jima v začetku tega meseca ugrabili 14 dni starega sinčka. Med tem časom so oblasti že zaprle dva človeka, ki sta hotela izsiliti od tega zakonskega para 6000 dolarjev. Če jima bodo krivdo dokazali, bosta dobila po 25 let ječe, zaskrbljena mati pa je objavila v časopisju, da je pripravljena ugoditi vsem za-

htevam ugrabiteljev, samo da dobi otroka nazaj

Obupani starši

NOV APARAT za ugotavljanje raka

V Zveznem uradu za patente v Beogradu so pred kratkim registrirali patent mladega inženirja Vitomira Mrdjanina iz Jajca. Aparat je zelo preprost in bo znatno pripomogel k uspešnejšemu zdravljenju raka, če se bo, kot domnevajo, obnesel pri poskusih.

Znano je, da je raka mogoče uspešno zdraviti z radijskim obsevanjem in s kirurškimi posegi, toda samo pod pogojem, če

pride bolnik k zdravniku ob pravem času. Ugotovili so, da obsevanje ne učinkuje vedno in da lahko v posameznih primerih celo škoduje. Mladi inženir to takole razlaga: Rakaste celice je mogoče uničevati z radijskimi žarki alfa samo takrat, kadar jih bombardirajo v nasprotni smeri od gibanja kozmičnih žarkov (helija). Če je obsevanje istosmerno, učinek izostane in se rak celo še hitreje razvija.

Novi aparat inž. Mrdjanina naj bi ugotavljal, kje je treba obsevati raka, da bo zdravljenje v resnici uspešno. Precizni galvanometer na igli — ta je glavni sestavni del aparata — natančno nakazuje gibanje žarkov. Po mnenju inž. Mrdjanina ni rak nič drugega, kot koncentrirana statična elektrika, ki s svojimi žarki influentno deluje na človeški organizem. Najprej bodo preizkusili vrednost te iznajdbe na onkološkem inštitutu medicinske fakultete v Beogradu, pri poskusih pa bo zelo verjetno sodeloval tudi atomski inštitut v Vinči.

Raketa, ki jo je ujel na gornji posnetek fotograf v trenutku, ko so jo pred kratkim izstrelili člani ameriške mornarice s posebnega stolpa v Novi Mehiki, je dosegla višino 163 milj in tako postavila nov svetovni rekord

JURČEK

se je že vrnil z dopusta in pripravila za soboto zanimivo in napeto zgod-bico o pobeglem vlomilcu